

Conclusion. Summarizing the results of the pedagogical, psychological, medical literature makes it possible to conclude that development of health-saving competence of the basic secondary school teacher can be estimated by indicators that characterize interaction of its basic structural components: motivational-value, cognitive and technological-activity.

Key words: health-saving competence of the basic secondary school teacher, component, component composition, criteria, level, criterion-level characteristic, educational environment, system of postgraduate pedagogical education.

УДК 373.2.064.1

Ірина Іонова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-9284-9308

Ганна Корінна

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-8327-0951

DOI 10.24139/2312-5993/2019.06/266-276

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Питання соціально-педагогічного супроводу сім'ї є актуальним на сьогоднішній день. Вивчення цього питання обґрунтовується низкою причин, серед яких: складні сімейні стосунки; неготовність молоді до виконання батьківських обов'язків; відсутність підготовки батьків до виконання батьківських обов'язків; руйнування усвідомлення молодими людьми цінності батьківства та материнства тощо. У статті подано результати наукових пошуків, що дозволило розкрити теоретичні аспекти сімейного виховання, визначити особливості процесу соціально-педагогічного супроводу сім'ї соціальним педагогом. На основі наукової літератури зазначено, що соціально-педагогічний супровід в системі освіти спрямований на створення соціальних умов для задоволення законних інтересів, свобод, реалізації права дитини на освіту, її розвиток і сприяє взаємодії закладів освіти, сім'ї й суспільства у вихованні дітей, їхній адаптації до умов соціального середовища, забезпечує консультативну допомогу батькам. Також визначено, що соціально-педагогічний супровід сім'ї в закладах освіти відбувається поетапно, а саме: підготовчий етап, етап здійснення соціально-педагогічного супроводу, завершення соціально-педагогічного супроводу. Однак, це питання не вичерпує всіх аспектів проблеми, перспектива подальших досліджень – це розробка програми соціально-педагогічного супроводу сім'ї в закладах освіти.

Ключові слова: сім'я, суспільство, дитина, соціально-педагогічний супровід, соціальний педагог, заклад освіти.

Постановка проблеми. Суспільні трансформації останніх десятиліть в Україні зумовили корінні зміни змісту соціальних зв'язків і взаємин, реорганізацію усталених структур життєдіяльності людини та соціальних

інститутів, входження молоді в доросле життя. Такі зміни торкнулися й інституту сім'ї. Нині під впливом комплексу екзогенних і ендогенних факторів чітко простежується тенденція до дезорганізації сімейних ролей і традиційних функцій сім'ї, переглядається й модифікується система сімейних цінностей. У таких умовах актуалізується необхідність теоретичного і практичного пошуку нових орієнтирів сімейного виховання, вироблення системи ціннісних орієнтацій створення та розвитку сім'ї, збереження традиційного шанобливого ставлення до батьків і відповідального батьківства, адже в сучасних умовах інститут сім'ї піддається згубному впливу невизначеності та мінливості. Це провокує поширення таких негативних суспільних явищ, як орієнтування на малодітність, підвищення віку вступу в шлюб, збільшення кількості розлучень, безпритульних та позбавлених батьківського піклування дітей (Мельник, 2014).

Серйозного занепокоєння викликає руйнування усвідомлення молодими людьми цінності батьківства та материнства. Відсутність умов для своєчасного становлення економічної самостійності змушує молодь взяття шлюбу та народження дітей відкладати до «кращих часів». У зв'язку з цим набувають поширення неупорядковані форми статевих стосунків, що, у свою чергу, негативно впливає на шлюбно-сімейні орієнтації, іноді завдає непоправних моральних збитків, порушує репродуктивне здоров'я, призводить до «вимушених» шлюбів, безшлюбного материнства. Психологічні дослідження свідчать, що розвиток дитини в пренатальному періоді має велике значення для подальшого життя людини. Тому «небажана» дитина ще до народження становить «групу ризику», у неї виникають ускладнення з розвитком особистості (Безлюдний).

Отже, сім'ї належить важлива функція – створення, збереження та передача духовних цінностей свого народу підростаючому поколінню. У сучасних умовах докорінних змін, які відбуваються в суспільстві, сім'я потребує допомоги з боку фахівців у її становленні та розвитку. А відтак, актуальним постає питання здійснення соціально-педагогічного супроводу сім'ї соціальним педагогом у закладах освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Наукові доробки таких учених, як М. Антокольської, Ю. Беспалова, Є. Білогорської, І. Бірюкова, В. Бошко, Я. Веберса, Є. Ворожейкіна, Л. Глушкової, П. Глущенко, В. Голованова, В. Гопанчука, В. Даніліна, Н. Єршової, І. Жилінкової, О. Загоровського, О. Калітенко, О. Косової, П. Крашеніннікова, І. Кузнецової, Р. Мананкової, Г. Матвєєва, В. Маслова, С. Муратової, О. Нечаєвої, О. Нємкова, М. Оридородої, Л. Пчелінцевої, З. Ромовської, В. Рясенцева, Г. Свердлова,

С. Фурсої, Ю. Червоного, В. Шахматова, Я. Шевченко були присвячені питанню розкриття сутності поняття «сім'я».

Водночас вивченням питання ролі сім'ї як соціального інституту та створення належного середовища для виховання дітей займалися О. Пергамент, Н. Єршова, З. Ромовська, Я. Шевченко, В. Рясенцев, А. Белякова, Є. Ворожейкін, Г. Матвеев та багато інших науковців.

У роботах О. Деркача, Г. Бардієр, І. Зязюна, І. Ромазан, Т. Череднікової, М. Бітянової, М. Полянського, О. Савченко, С. Сисоєвої розглядалась проблема супроводу, сутність якого полягала в пошуці прихованих резервів людини у вирішенні життєвих питань.

Формулювання мети статті та завдань. На основі теоретичного аналізу наукової літератури слід уточнити сутність поняття «соціально-педагогічний супровід сім'ї» й визначити особливості здійснення соціально-педагогічного супроводу сім'ї в закладах освіти.

Методи дослідження: аналіз наукової літератури з проблеми соціально-педагогічного супроводу сім'ї та узагальнення отриманих даних.

Виклад основного матеріалу. Сім'ю визнано в міжнародному співтоваристві найкращою умовою для виживання, захисту і розвитку дітей, основним осередком суспільства, природним середовищем для людини. Вона впливає на особистість щоденно і цей вплив у тій чи іншій формі триває безперервно, охоплюючи всі сторони людської індивідуальності та життєдіяльності. У зв'язку з цим є необхідність значного посилення уваги з боку держави, громадськості, школи до проблем сім'ї, її труднощів. У народі побутує вислів, що «коли міцна родина, то й держава сильна» (Олійник, 2013).

Сім'я – це спосіб життя, який виробило людство впродовж свого існування та розвитку. У її межах людина формувалася фізично, психологічно й інтелектуально, задовольняла свої потреби, здійснювала властиві їй на тому чи іншому етапі функції. Сім'я є найважливішою загальнолюдською цінністю, у якій умови існування співтовариства людей узгоджуються з високою природною, соціальною та духовною доцільністю. Вона виступає обов'язковою умовою функціонування всієї соціальної структури суспільства, маючи потужний розвивально-виховний потенціал впливу на процеси суспільного розвитку (Мацюк та Пугач, 1994).

Сім'я є природним середовищем для фізичного, духовного, інтелектуального, культурного, соціального розвитку дитини, її матеріального забезпечення і несе відповідальність за створення належних умов для цього. Кожна дитина має право на проживання в сім'ї разом із батьками або в сім'ї

одного з них та на піклування батьків. Це положення відповідає не тільки вимогам національного права, а й вимогам міжнародного права. Саме сім'я закладає підґрунтя, спираючись на яке дитина вибірково сприймає, засвоює або ж відкидає наступну соціальну інформацію в якості керівництва до дії. Сімейний вплив на дітей є унікальним за інтенсивністю та результативністю, оскільки здійснюється безперервно, одночасно, охоплює всі сторони особистості, яка формується, триває протягом багатьох років. Цей вплив заснований на сталості контактів і, що дуже важливо, на емоційних відносинах дітей і батьків між собою. Не можна не визнати, що в цих випадках мова йде не тільки про природні почуття любові та довіри, але і про відчуття дитиною своєї безпеки, захищеності, можливості ділитися переживаннями, отримувати допомогу. Так само не можна не погодитися, що сім'я – основне середовище існування та життєдіяльності дітей у ранній період життя, багато в чому зберігає цю якість і в підлітковому періоді (Мируненко, 2013, с. 53).

У сім'ї відбиваються різноманітні відносини, які мають місце в суспільстві – економічні, політичні, соціальні, духовні. На противагу суспільним, внутрішньосімейні відносини характеризується близькістю, неповторністю душевних зв'язків батьків і дітей, глибоким особистісним контактом між ними. Це зумовлює їх виховну силу, сприяє інтенсивності, міцності й глибині засвоєння дитиною моральних норм і правил, формуванню емоційно-ціннісних ставлень і соціально схваленої поведінки (Кравченко, 2009, с. 8).

З огляду на вище сказане, значення сім'ї для становлення та розвитку суспільства досить вагоме. Тому постає питання соціально-педагогічного супроводу сім'ї не лише на етапі її створення, а і в процесі виховання та навчання дітей у закладах освіти.

Визначаючи сутність феномену «сім'я», вважаємо за необхідне проаналізувати сутнісний зміст понять «соціально-педагогічний супровід» та «соціально-педагогічний супровід сім'ї».

За трактування С. Коляденко, «соціально-педагогічний супровід – це процес, що містить комплекс цілеспрямованих послідовних педагогічних дій, які допомагають людині зрозуміти життєву ситуацію, забезпечують людині саморозвиток на основі рефлексії того, що відбувається. Процес соціально-педагогічного супроводу, маючи свою специфіку, спрямований, перш за все, на підтримку людини в системі соціальних відносин, навчання молоді новим моделям взаємодії з собою та світом, подолання труднощів соціалізації» (Коляденко).

На думку Л. Мардахаєва, «соціально-педагогічний супровід, як спільний рух (взаємодія) соціального педагога і вихованця, його батьків, на основі прогнозування перспектив поведінки й самовияву об'єкта в ситуації розвитку, спрямований на створення умов і забезпечення йому (їм) найбільш доцільної допомоги, стимулювання осмислення істоти в процесі виникнення (вирішення цієї) проблеми (труднощів) у спілкуванні, успішному просуванні в навчанні, пошуку способу її подолання, а також спонукання до самостійності й активності в цьому, розглядається в широкому і вузькому сенсі» (Мардахаєв, 2005).

У широкому сенсі – це забезпечення найбільш доцільного соціального розвитку, соціалізації й соціального виховання людини, її активного самовиявлення на життя. Йдеться про одну з найважливіших функцій загальнодержавної діяльності по створенню найбільш сприятливих умов для самореалізації людини на її життєвому шляху і забезпечення її участі в реалізації своєї громадянської позиції. У вузькому сенсі – це соціально-педагогічний супровід людини в реальній ситуації розвитку, який забезпечується особою, котра виконує функції соціального педагога в цій ситуації (Мардахаєв, 2005).

В Україні на законодавчому рівні визначено, що соціально-педагогічний супровід може здійснюватися відносно:

- сімей учнів, які опинилися у складних життєвих обставинах і не в змозі подолати їх за допомогою власних засобів та можливостей, у зв'язку з інвалідністю батьків або дітей, вимушеною міграцією, наркотичною або алкогольною залежністю одного або обох з членів сім'ї, перебуванням у місцях позбавлення волі, ВІЛ-інфекцією, насильством у сім'ї, складними стосунками в сім'ї тощо;

- сімей, у яких існує ризик передачі дитини до закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; одиноких матерів чи батьків (у тому числі неповнолітніх), яким потрібна підтримка;

- сімей, члени яких перебували у виховних, виправних колоніях, слідчих ізоляторах та повернулися з них, або були засуджені до покарань без позбавлення волі, відбували альтернативні види покарань;

- молодих осіб, які перебували у виховних, виправних колоніях, слідчих ізоляторах та повернулися з них, або були засуджені до покарань без позбавлення волі, відбували альтернативні види покарань (Олійник, 2013).

Соціально-педагогічний супровід сім'ї в системі освіти спрямований на створення соціальних умов для задоволення законних інтересів, свобод, реалізації права дитини на освіту, її розвиток і сприяє взаємодії

закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні дітей, їхній адаптації до умов соціального середовища, забезпечує консультативну допомогу батькам та особам, які їх замінюють. Окрім основних завдань, соціально-педагогічний супровід сприяє взаємодії закладів освіти, сім'ї, служб у справах дітей, соціального захисту, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, органів місцевого самоврядування, неурядових і громадських організацій (Завацька, 2008).

На думку А. Капської та І. Пеші, соціально-педагогічний супровід має плануватися спільно з клієнтом, членами сім'ї, або ж зі спеціалістами певних організацій. Учені вважають, що результатом спільного планування діяльності є оформлення плану соціального супроводу, що описує скоординовані дії і містить відповідальність сторін за виконання окремих положень. План роботи є документом, який регламентує спільну діяльність соціального працівника і клієнта/членів родини щодо досягнення спільної мети (Капська, 2012, с. 42).

З огляду на зазначене, А. Капська та І. Пеша визначили таку структуру планування соціально-педагогічного супроводу: визначення проблеми, яку необхідно вирішити, або потреби, яку необхідно задовольнити (виявлення проблеми); зібрання та аналіз інформації з метою з'ясування характеру і причини проблеми або потреби, а також актуалізація ресурсів і сильних сторін сім'ї, що можна використати для вирішення проблеми (оцінка); з'ясування бажаних результатів, на досягнення яких будуть спрямовані зусилля (формулювання мети та завдань); розглядання можливих дій, реалізація яких може призвести до бажаних результатів, порівняння різних підходів, обрання найбільш ефективного; вирішення, хто і коли буде реалізовувати кожен дію; оцінка реалізації запланованих дій (оцінка ефективності). План супроводу повинен бути структурованим, визначеним у часі та безперервним. Крім того, він має розроблятися з урахуванням отриманої в ході оцінки інформації та містити опис короткострокових і довгострокових цілей, завдань і етапів їх вирішення (Капська, 2012, с. 38).

Вищесказане набуває значущості, коли йдеться про соціально-педагогічний супровід сім'ї в закладах освіти, особливістю якого є технологія «ведення випадку». Метою технології «ведення випадку» є оптимізування функціонування сім'ї з дитиною, яка має комплексні потреби, надаючи їй якісні та ефективні послуги. Важливим у веденні випадку є максимальне залучення сім'ї до розв'язання власних проблем на всіх етапах ведення випадку: оцінка потреб клієнта; аналіз результатів

оцінки та обґрунтування спеціалістами ЦСССДМ необхідності відкриття та ведення випадку; ухвалення рішення про відкриття випадку/взяття під соціальний супровід (відкриття випадку) та його ведення міжвідомчим координаційним/дорадчим органом; планування випадку (розробка спільно з сім'єю індивідуального плану роботи; визначення його мети, часових меж, конкретних дій); надання послуг/соціальний супровід; оцінка процесу; оцінка результатів роботи (підсумкова); ухвалення міжвідомчим координаційним/дорадчим органом рішення про закриття випадку (Зверева та Петрочко, 2007).

Соціально-педагогічний супровід сім'ї здійснюють фахівці – соціальні педагоги, які покликані виконувати посередницьку роль між закладами освіти, сім'єю, трудовими колективами, громадськістю.

Ураховуючи важливість професійної діяльності в закладах освіти, соціальні педагоги мають володіти такими загальними якостями, як:

- високий професіоналізм, компетентність у різноманітних проблемах, високий рівень загальної освіти і культури (у тому числі й духовної), володіння суміжними спеціальностями і знаннями з педагогіки, психології, юриспруденції тощо;

- доброта, любов до людей, душевність, доброзичливість, чуйність, бажання прийняти чужий біль на себе, милосердя, людяність, співпереживання та емпатія;

- комунікабельність, уміння правильно зрозуміти людину й поставити себе на її місце, гнучкість і делікатність, тактовність у спілкуванні, уміння слухати, спроможність підтримувати іншого і стимулювати його на розвиток особистих сил. Уміння викликати довірливе ставлення до себе, організаційні здібності (Завацька, 2008).

Виявляючи проблеми та усуваючи причини їх виникнення, соціальний педагог виконує різноманітні соціальні ролі, які змінюються у процесі практичної діяльності залежно від ситуації та характеру проблеми. Так, Р. Овчарова виділяє такі соціальні ролі: роль посередника (зв'язує ланку між особистістю і соціальними службами); захисника інтересів (проводить захист законних прав особистості); учасника спільної діяльності (спонукання людини до дії, соціальної ініціативи, розвиток здатності самому розв'язувати власні проблеми); духовного наставника (виявлення турботи про формування моральних загальнолюдських цінностей у соціумі); соціального терапевта (сприяння особистості в контактах з відповідними фахівцями, допомога в розв'язанні конфліктних ситуацій);

експерта (відстоювання прав підопічного, визначення методів допустимого компетентного втручання в розв'язання його проблеми) (Овчарова, 2004).

Актуальність професії соціального педагога детермінує його провідні характеристики: дослідницька компетентність – знання, досвід у психологічних дослідженнях, готовність до педагогічного моніторингу, педагогічної рефлексії, педагогічної фасилітації; коадаптивна майстерність – високий рівень коадаптивних умінь; медіа-компетентність – це сукупність систематизованих медіа-знань та рівень майстерності в реалізації медіа-освіти в педагогічному закладі (Мироненко, 2013).

Водночас, попри досить ґрунтовну розробленість методологічних основ соціальної педагогіки як науки, більш ніж двадцятирічний досвід підготовки та діяльності соціально-педагогічних кадрів в Україні слід висвітлити низку проблем, які й сьогодні залишаються не вирішеними. Зокрема, зупинимось на проблемі соціально-педагогічного супроводу сім'ї соціальним педагогом у закладах освіти, що зумовлено значним зростанням кількості неблагополучних сімей з дітьми дошкільного та шкільного віку, а також сімей, які потребують допомоги фахівців соціальної сфери.

З огляду на це, слід констатувати, що соціально-педагогічний супровід сім'ї – це особливий вид соціально-педагогічної діяльності, який спрямований на визначення проблем сім'ї та здійснення комплексу заходів з метою надання своєчасної допомоги цій сім'ї.

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок. Отже, взаємодіючи між собою, суспільство впливає на формування та розвиток сім'ї, формуючи її певний тип, у той час як сім'я створює зворотній зв'язок на інші соціальні інститути, процеси й відносини. Проте слід зауважити, що сім'я виступає і самостійним елементом суспільства, адже являє собою певну індивідуальну систему зі специфічними рисами та закономірностями розвитку. А відтак, сім'я, як один із основних інститутів суспільства, покликана забезпечувати розвиток особистості кожного її члена (духовного, фізичного, психічного) зокрема та створювати умови для розвитку суспільства в цілому.

Аналіз наукової літератури показав, що соціально-педагогічний супровід сім'ї в закладах освіти відбувається поетапно: підготовчий етап, етап здійснення соціально-педагогічного супроводу, завершення соціально-педагогічного супроводу. На першому етапі соціальний педагог вивчає ситуацію, виявляє проблеми сім'ї, установлює контакти з членами сім'ї, діагностує, визначає способи взаємодії з ними та розробляє план дій. При плануванні роботи соціальний педагог збирає та аналізує інформацію щодо проблем сім'ї та визначає мету соціально-педагогічного супроводу,

оформляє все документально у своєму індивідуальному плані. На основному етапі соціальний педагог здійснює безпосередньо індивідуальну роботу з членами сім'ї (батьками та дітьми), спрямовану на забезпечення благополуччя сім'ї та на повноцінний розвиток і освіту дітей. На завершальному етапі соціально-педагогічного супроводу сім'ї соціальний педагог оцінює всю пророблену роботу та припиняє її. Слід зазначити, що при підсумковому оцінюванні соціальний педагог здійснює аналіз результатів упровадження соціально-педагогічного супроводу сім'ї.

Визначивши сутність поняття «соціально-педагогічний супровід сім'ї» та його особливості, варто було би розробити програму соціально-педагогічного супроводу сім'ї в закладах освіти, що і становить перспективу подальших розвідок у цьому напрямі.

ЛІТЕРАТУРА

- Безлюдний, О. *Сучасна українська сім'я як чинник соціального розвитку особистості дитини*. Режим доступу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/16/visnu_k_17.pdf (Bezliudnyi, O. *Modern Ukrainian family as a factor in the social development of the child's personality*. Retrieved from: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/16/visnu_k_17.pdf).
- Завацька, Л. М. (2008). *Технології професійної діяльності соціального педагога*. К.: Видавничий Дім «Слово» (Zavatska, L. (2008). *Technologies of professional activity of a social teacher*. K.: Publishing House "Word").
- Захарова, Н. М. *Соціально-педагогічний супровід сімей, які опинились у складних життєвих обставинах*. Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/80/13929-socialno-pedagogichnij-suprovid-simej-yaki-opinilis-u-skla-dnix-zhittivevix-obstavinax.html> (Zakharova, N. *Socio-pedagogical support of families who were in difficult life circumstances*. Retrieved from: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/80/13929-socialno-pedagogichnij-suprovid-simej-yaki-opinilis-u-skla-dnix-zhittivevix-obstavinax.html>).
- Зверева, І. Д., Петрочко, Ж. В. (2007). *Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації*. Фенікс (Zvierieva, I., Petrochko, Zh. (2007). *Integrated social services: theory, practice, innovation*. Phenix).
- Капська, А. Й. (2012). *Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей*. К.: Центр учбової літератури (Kapska, A. (2012). *Social support for different categories of families and children*. K.: Center for Educational Literature).
- Коляденко, С. *Семантичний та методологічний аналіз поняття «соціально-педагогічний супровід»*. Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/10423/1/Стаття_Коляденко.pdf (Koliadenko, S. *Semantic and methodological analysis of the concept of "social and pedagogical support"*. Retrieved from: http://eprints.zu.edu.ua/10423/1/Стаття_Коляденко.pdf).
- Кравченко, Т. В. (2009). *Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи*. К.: Фенікс (Kravchenko, T. (2009). *Socialization of school-age children in the interaction of family and school*. K.: Phenix).

- Мардахаев, Л. В. (2005). *Социальная педагогика*. М.: Гардарики (Mardakhaev, L. (2005). *Social pedagogy*. М.: Hardaryky).
- Мельник, О. В., Кравченко, Т. В., Канішевська, Л. В., Білоцерківець, І. П. (2014). *Сімейні цінності: практико-орієнтований посібник до навчальної програми «Сімейні цінності» (9 годин) [для 8–9-х класів]*. Івано-Франківськ: НАІР (Melnyk, O., Kravchenko, T., Kanishevska, L., Bilotserkivets, I. (2014). *Family values: a practical guide to the curriculum "Family Values" (9 hours) [for grades 8-9]*. Ivano-Frankivsk: NAIR).
- Мироненко, В. П. (2013). Сім'я як головний інститут соціалізації дитини. *Юридична наука*, 2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2013_2_8. (Myronenko, V. (2013). Family as the main institution of socialization of the child. *Legal science*, 2. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2013_2_8).
- Овчарова, Р. В. (2004). *Справочная книга социального педагога*. М.: ТЦ Сфера (Ovcharova, R. (2004). *Reference book of social pedagogue*. М.: SC Sphere).
- Олійник, В. В. (2013). Сім'я як першооснова духовного, економічного та соціального розвитку суспільства: психологічний аспект. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Психологія і психологія*, Вип. 23. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/2546/1/Oliinyk%20V.V..pdf> (Oliinyk, V. (2013). Family as the primary basis for the spiritual, economic and social development of society: the psychological aspect. *Scientific notes [National University of Ostroh Academy]. Psychology and pedagogy* 23. Retrieved from: <https://eprints.oa.edu.ua/2546/1/Oliinyk%20V.V..pdf>).
- Мацюк, В. Я., Пугач, В. Г. (1994). Українознавство. К.: Зодіак. ЕКО (Matsiuk, V., Puhach, V. (1994). *Ukrainian Studies*. К.: Zodiac. ECO).

РЕЗЮМЕ

Ионова Ирина, Коринная Анна. Осуществление социально-педагогического сопровождения семьи в учреждениях образования.

Вопросы социально-педагогического сопровождения семьи является актуальным на сегодняшний день. Изучение этого вопроса обосновывается рядом причин: сложные семейные отношения; неготовность молодежи к выполнению родительских обязанностей; отсутствие подготовки родителей к выполнению родительских обязанностей; разрушение осознания молодыми людьми ценности отцовства и материнства.

В статье представлены результаты научных изысканий, что позволило раскрыть теоретические аспекты семейного воспитания, определить особенности процесса социально-педагогического сопровождения семьи социальным педагогом. На основе научной литературы отмечено, что социально-педагогическое сопровождение в системе образования направлено на создание социальных условий для удовлетворения законных интересов, свобод, реализации права ребенка на образование, ее развитие и способствует взаимодействию учебных заведений, семьи и общества в воспитании детей, их адаптации к условиям социальной среды, обеспечивает консультативную помощь родителям. Также определено, что социально-педагогическое сопровождение семьи в учебных заведениях происходит поэтапно, а именно: подготовительный этап, этап осуществления социально-педагогического сопровождения, завершение социально-педагогического сопровождения. Однако этот вопрос не исчерпывает всех аспектов проблемы, перспектива дальнейших исследований – разработка программы социально-педагогического сопровождения семьи в учебных заведениях.

Ключевые слова: семья, общество, ребенок, социально-педагогическое сопровождение, социальный педагог, учебное заведение.

SUMMARY

Ionova Iryna, Korinna Anna. Features of the implementation of social and pedagogical support of the family in education institutions.

The issue of social and pedagogical support for the family is relevant nowadays. The study of this issue is substantiated by a number of reasons, namely: complex family relationships; unpreparedness of youth to perform parental responsibilities; lack of parents' preparation for parental responsibilities; destruction of the awareness of young people of the value of paternity and maternity, etc. The purpose of the article is to analyze the issue of social-pedagogical support for the family; clarification of the essence of the concepts of "social and pedagogical support of the family" and definition of peculiarities of the implementation of socio-pedagogical support of the family in education institutions. The article presents the results of scientific researches, which allowed to reveal the theoretical aspects of family education, to determine the peculiarities of the process of social-pedagogical support of the family by a social pedagogue. The essence of the concept of "socio-pedagogical support" is analyzed and it is determined that social pedagogical support of the family is a special type of social pedagogical activity of social pedagogue and teachers aimed at identifying family problems and carrying out a complex of measures in order to provide timely assistance to the family. On the basis of scientific literature it is noted that social and pedagogical support in the system of education is aimed at creating social conditions for the satisfaction of legitimate interests, freedoms, the realization of the right of the child to education, its development and facilitates interaction of education institutions, families and society in the education of children, their adaptation to conditions of the social environment, provides consultative assistance to parents. It is also determined by the authors, that social-pedagogical support of the family in education institutions is carried out in stages, namely: preparatory stage, stage of implementation of social and pedagogical support, completion of social and pedagogical support. However, this question does not exhaust all the aspects of the problem, the prospect of further research – development of a program of social-pedagogical support of the family in education institutions.

Key words: family, society, child, social and pedagogical support, social pedagogue, teacher, education institution.

УДК 796.062:351.72

Володимир Приходько

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

ORCID ID 0000-0001-6980-1402

DOI 10.24139/2312-5993/2019.06/276-295

АЛГОРИТМ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ФЕДЕРАЦІЙ З РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

Мета дослідження – науково обґрунтувати та розробити алгоритм програми «Розвиток виду спорту федерацією України» для використання в реформі системи підготовки спортсменів. Методи дослідження: узагальнення літератури, матеріалів з